

Cumartesi Anneleri/İnsanları 974. Hafta Gözlem Raporu

Gözlemlenen etkinlik/toplantı/yürüyüş: Cumartesi Anneleri/İnsanları 974. Hafta Buluşması – Galatasaray Meydanı (Beyoğlu, İstanbul)

Gözlem tarihi: 25 Kasım 2023

Gözlemci kurumlar: Hakikat Adalet ve Hafıza Çalışmaları Derneği (Hafıza Merkezi), Medya ve Hukuk Çalışmaları Derneği (MLSA), Türkiye İnsan Hakları Vakfı (TİHV), Uluslararası Af Örgütü Türkiye Şubesi

Gözlemci toplantı alanına varış: 10.40

Gözlemci alandan ayrılma: 12.20

Gözlem ve gözlem yöntemi hakkında:

Birleşmiş Milletler Evrensel Olarak Tanınan İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunması ve Geliştirilmesinde Toplumsal Kuruluşların (Organların), Grupların ve Bireylerin Hakları ve Sorumlulukları Üzerine Bildirgesi'nin¹ 6(c) maddesi, "İnsan haklarına ve temel özgürlüklere hem hukuksal olarak hem de pratikte uyulması yönünde inceleme, araştırma, saptama, değerlendirme, bu yollar ve diğer uygun yollarla kamunun dikkatini bu sorun üzerine çekme hakkı vardır" hükmüyle hak savunucuları ve hak örgütlerinin insan hakları ihlallerine yönelik çalışmalar yapmalarını ve bu çalışmaları hak ihlalleri hakkında farkındalık yaratmak amacıyla kamuoyuyla paylaşmalarını güvence altına almaktadır.

Rapordaki imzacı kurumlar, yukarıda belirtilen maddede güvence altına alınan hak kapsamında² Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın barışçıl eylemlerini gözlemlemektedir. Kurumlar, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı'nın (AGİT), "Barışçıl Toplanma Özgürlüğünün İzlenmesine İlişkin Kılavuz"³ da belirtilen yöntemleri gözlem faaliyetlerinde esas almaktadır.

Gözlemci kurumlar, barışçıl toplanma özgürlüğünün kullanılmasını engellemeye yönelik müdahalelerin sonucu olarak ortaya çıkan insan hakları ihlallerini tespit etmek, belgelemek ve ihlallerin önlenmesi için savunuculuk faaliyetleri yürütebilmek amacıyla kılavuzda da belirtildiği gibi çeşitli izleme ve belgeleme yöntemleri ile gözlem faaliyetlerini desteklemektedir.⁴ Bu kapsamda gerekli görülmesi durumunda sosyal ve yaygın medya

¹ UN Declaration on the Right and Responsibility of Individuals, Groups and Organs of Society to Promote and Protect Universally Recognized Human Rights and Fundamental Freedoms,

<https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N99/770/89/PDF/N9977089.pdf?OpenElement>.

Türkçe gayri resmi tercümesi için bkz. <https://www.ihd.org.tr/ble-mletler-san-haklari-savunucularinin-korunmasi-bdges/>

² Bu hak, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmelerde de öngörülmektedir: *Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme Madde 19*: "Herkes, düşüncelerini açıklama hakkına sahiptir; bu hak, herkesin, ülkesel sınırlara bağlı olmaksızın her çeşit bilgiyi ve fikri, sözlü, yazılı ya da basılı biçimde, sanat eserleri biçiminde ya da kendi seçeceği herhangi bir başka biçimde araştırma, edinme ve iletme özgürlüğünü de içerir."

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 10: "1. Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, kamu makamlarının müdahalesi olmaksızın ve ülke sınırları gözetilmeksizin, kanaat özgürlüğünü ve haber ve görüş alma ve de verme özgürlüğünü de kapsar. Bu madde, Devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine tabi tutmalarına engel değildir."

³ OSCE Office for Democratic Institutions and Human Rights, *Handbook on Monitoring Freedom of Peaceful Assembly*, https://www.osce.org/files/f/documents/d/1/473439_0.pdf

⁴ a.g.e, sf. 14

taraması, mahkeme kararları, mülki idare amirlerinin karar ve duyuruları, kolluk kuvvetlerinin yazışma ve tutanakları gibi belgelerin değerlendirilmesi ve hak ihlallerine maruz kalan kişilerle mülakat yapılması gibi farklı izleme ve belgeleme yöntemlerine başvurulmaktadır.

Gözlem raporları, gözlemlenen buluşmayı takip eden cuma günleri kamuoyu ile paylaşılmaktadır.

Toplantı öncesi duruma ilişkin notlar:

1. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın gözaltında kaybedilen sevdiklerinin akıbetini sormak ve adalet taleplerini dile getirmek için bir araya geldikleri Galatasaray Meydanı'ndaki buluşmayı gözlemlemek üzere gelen ilk gözlemci, 10.40'da Şişhane yönünden Galatasaray Meydanı'na doğru yürümeye başladı.
2. 10.46'da polislerin sevkiyatı için kullanılan iki minibüsün Yapı Kredi Kültür Sanat önünde park halinde olduğu gözlemlendi.
3. 10.47'de 15-20 kişilik çevik kuvvet grubunun, Galatasaray Meydanı'nı kapatmak için hafta boyu meydan etrafında sabit olan demir bariyerlerin içerisinde dağınık halde bekledikleri gözlemlendi. Polislerin sevkiyatı için kullanılan bir adet midibüsün de meydan içerisinde park halinde beklediği görüldü. Çevik kuvvet üniformalı üç polis ile rütbeleri belirlenemeyen, sivil giyimli polis amirlerinin bariyerlerin dışında İstiklal Caddesi üzerinde bekledikleri gözlemlendi.
4. Galatasaray Meydanı'nı kapatan bariyerlerin İstiklal Caddesi üzerindeki bir bölümünün meydana girişe imkan verecek şekilde 10.47 itibarıyla açık olduğu gözlemlendi.
5. 10.47'de bir anons aracının Galatasaray Lisesi önünde park halinde olduğu görüldü.
6. Sivil giyimli iki polis ile "Güvenlik Şube" ibareli yelek giyen bir polisin, 10.48 itibarıyla Galatasaray Lisesi önünde beklemeye başladığı görüldü.
7. 10.50'de İstiklal Caddesi boyunca ara sokakların İstiklal Caddesi girişlerinde karşılıklı olarak kenara yaslanmış demir bariyerlerin durduğu görüldü.
8. 11.15'te bir TOMA'nın Taksim Meydanı yönünden Şişhane yönüne gittiği gözlemlendi.
9. Galatasaray Meydanı'nı kapatan bariyerlerin daha önce açık olduğu görülen bölümünün 11.15 itibarıyla kapatıldığı görüldü.
10. Meşrutiyet Caddesi üzerinde bekleyen ve üzerinde "Polis" ibaresi bulunan montlar giyen 8-10 kişilik polis grubunun, 11.29 itibarıyla caddenin İstiklal Caddesi'ne bağlandığı köşede beklemeye başladığı görüldü.
11. Sivil giyimli altı polis memurunun, 11.30 itibarıyla Meşrutiyet Caddesi'nin sol köşesinde bulunan restoranın yakınında beklemeye başladığı görüldü.
12. Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürü ve ona eşlik eden sivil giyimli polislerin 11.31 itibarıyla Galatasaray Meydanı'nı kapatan bariyerlerin önünde beklemeye başladığı görüldü.

13. İkinci Bölge İlçelerden Sorumlu İl Emniyet Müdürü Yardımcısı ve korumaları olduğu düşünülen sivil giyimli polislerin, 11.34 itibariyle Galatasaray Meydanı'nı kapatan bariyerlerin önünde beklemeye başladığı görüldü.
14. Daha önce Galatasaray Meydanı'nı kapatan demir bariyerler içerisinde beklediği görülen polis grubunun ve park halinde olan polis aracının 11.37 itibariyle meydanı terk ettiği görüldü. Polisin varlığının göstergesi olarak meydan içerisinde yalnızca Yapı Kredi Kültür Sanat'ın duvarına yaslanan çevik kuvvet kalkanlarının kaldığı gözlemlendi.
15. 11.47'de sivil giyimli bir polisin, Galatasaray Meydanı'na yakın bir noktada bekleyen gözlemcilerin yanına gelerek "Siz kimsiniz?" diye sorması üzerine gözlemciler kendilerini tanıttı. Gözlemcilere cevaben "Burada duramazsınız, karşı tarafa geçin" diyen polis memuru, gözlemcileri buldukları noktadan uzaklaştırdı.
16. Aralarında Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 14 Ekim 2023 tarihli [968. hafta buluşmasında](#) Cumartesi İnsanları Besna Tosun ve Newroz Ali Tosun'a yönelik işkence ve diğer kötü muamele yasağına aykırı olacak şekilde fiziksel şiddet uyguladığı kayıt altına alınan ve Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatlarının işkence yönünden hakkında suç duyurusunda bulunduğu amirin de bulunduğu polis amirlerinin 11.47 itibariyle Galatasaray Meydanı'nı kapatan bariyerlerin önünde beklemeye başladığı gözlemlendi.

Toplantıya ilişkin notlar:

17. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 11.30 itibariyle İHD İstanbul Şubesi'nden ikişer kişilik gruplar halinde çıkmaya başladıkları görüldü.
18. 1 Mart 1995 tarihinde İstanbul'da gözaltına alınan ve ağır işkence izleri taşıyan bedeni aylar sonra kimsesizler mezarlığında bulunan **Hasan Ocak**'ın kardeşi **Ali Ocak**, 12 Eylül 1994 yılında Ankara Dikmen'de gözaltına alındıktan sonra kaybedilen **Kenan Bilgin**'in kardeşi **Yılmaz Bilgin**, 21 Kasım 1980'de İstanbul'da gözaltına alındıktan sonra kaybedilen **Hayrettin Eren**'in kardeşleri **İkbal Eren**, **Faruk Eren**, **Cemile Eren** ve **İkbal Eren**'in eşi **Levent Yarıcı**, 19 Ekim 1995 tarihinde İstanbul'da gözaltında kaybedilen **Fehmi Tosun**'un eşi **Hanım Tosun**, 12 Eylül 1980 askeri darbesinin ardından 13 Eylül 1980 günü Ardahan'ın Okçu Köyünde bulunan evinden güvenlik güçleri tarafından gözaltına alındıktan sonra kaybedilen ve işkence sonucu öldüğü TBMM İnsan Hakları İnceleme Alt Komisyonu'nun [raporu](#) ile de ortaya konulan **Cemil Kırbayır**'ın kardeşi **Mikail Kırbayır**, 23 Şubat 1995'te İzmir'de gözaltında kaybedilen 19 yaşındaki **Murat Yıldız**'ın annesi **Hanife Yıldız** ve İHD İstanbul Şubesi Genel Sekreteri **Oya Ersoy**'un 11.57 itibariyle Galatasaray Meydanı'nı kapatan bariyerlerin önüne geldikleri gözlemlendi.
19. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın Galatasaray Meydanı'nı kapatan demir bariyerlerin önüne gelmesiyle birlikte çok sayıda gazetecinin yanlarına geldiği görüldü. Ellerinde kamera olan en az altı polisin de bu noktaya geldiği ve basın açıklaması yapmaya hazırlanan Cumartesi Anneleri/İnsanları'nı videoya almaya başladıkları görüldü.
20. Basın açıklaması öncesinde Cumartesi Anneleri/İnsanları yanlarında getirdikleri fotoğrafları kendi aralarında dağıtırken sivil giyimli, sakallı ve rütbesi öğrenilemeyen bir polis amirinin İHD İstanbul Şubesi Genel Sekreteri Oya Ersoy'un yanına gelerek "Oya Hanım, 10 kişiden fazla" şeklinde seslendiği duyuldu. Bunun üzerine gruba

yakın şekilde bekleyen iki kişinin katılımcılar tarafından bariyerlerin önünden uzaklaştırıldığı ve basın açıklamasının, 11 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilen 972. hafta buluşmasından beri olduğu gibi bu hafta da 10 kişiyle yapıldığı gözlemlendi.

21. İHD İstanbul Şubesi Genel Sekreteri Oya Ersoy'un 12.00 itibariyle basın açıklamasına başladığı görüldü. "Barışçıl toplanma özgürlüğümüzün hukuka aykırı olarak engellendiği beş yılın ardından asıl buluşma mekanımız olan Galatasaray Meydanı'nı kapatan polis bariyerleri önünden kamuoyuna sesleniyoruz" denilerek başlanan açıklamada, 21 Kasım 1980'de İstanbul'da gözaltına alındıktan sonra kaybedilen **Hayrettin Eren**'in akıbeti soruldu. Açıklama, "Kaç yıl geçerse geçsin; Hayrettin Eren için, tüm kayıplarımız için adalet istemekten, devletin evrensel hukuk normları içinde hareket etmek zorunda olduğunu hatırlatmaktan vazgeçmeyeceğiz," sözleriyle sonlandırıldı.
22. Açıklamanın 12.05'te tamamlanmasının ardından Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın ellerindeki karanfillerden bazılarını Galatasaray Meydanı'nı kapatan ve açılmayan demir bariyerlerin üzerinden meydana attıkları, bazılarını ise bariyerlerin üzerine bıraktıkları görüldü. Elleri kamera olan polislerin bu anları da kaydettiği gözlemlendi.
23. Karanfillerin meydana bırakılmasının ardından Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 12.11 itibariyle ikiye bölünmüş gruplar halinde İstiklal Caddesi üzerinden İHD İstanbul Şubesi'ne doğru yürümeye başladıkları görüldü.
24. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın Galatasaray Meydanı'na karanfil bırakmaları ile sonlanan buluşmaları toplamda yaklaşık 11 dakika sürdü. İstiklal Caddesi üzerinde oluşturulan "güvenlik çemberleri" ile Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın buluşmalarının engellendiği ve kayıp yakınları ile hak savunucularının gözaltına alındıkları haftaların aksine bu 11 dakikalık süre içerisinde İstiklal Caddesi, Galatasaray Meydanı ve çevresinde hayatın olağan akışının, yaya-araç trafiğinin ve bölge esnafının çalışmasının olumsuz şekilde etkilenmediği gözlemlendi.

Toplantı sonrasında ilişkin notlar:

25. Toplantının ardından kendileri ile görüşülen Cumartesi Anneleri/İnsanları ve İHD yöneticileri, [971. haftada](#) başlayan diyalogun devamı uyarınca Galatasaray Meydanı'na karanfillerini bırakabildiklerini aktardı.⁵
26. Toplantının ardından kendileri ile görüşülen Cumartesi Anneleri/İnsanları ve İHD yöneticilerinden Galatasaray Meydanı'na 10 kişi ile çıkılması konusunda İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nün son derece ısrarcı olduğu, toplantı sırasında olduğu gibi toplantı öncesinde de bu sınırlama konusunda sürekli olarak uyarı yapıldığı öğrenildi.
27. Toplantının ardından kendileri ile görüşülen Cumartesi Anneleri/İnsanları ve İHD yöneticilerinden, İstanbul İl Emniyet Müdürlüğü'nün hafta içerisinde İHD Eş Genel Başkanı Eren Keskin'i ve Kamu Emekçileri Sendikaları Konfederasyonu'nu (KESK) aradığı ve Galatasaray Meydanı'na çıkışların 10 kişiyle sınırlı olduğuna dair uyarı

⁵ 8 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilen TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu Toplantısı sırasında Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi (HEDEP) Urfa Milletvekili Dilan Kunt Ayan'ın İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya'ya Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın buluşmalarına yönelik haftalardır devam eden polis engellemelerini sorması üzerine Yerlikaya "Cumartesi Anneleri'nin yaşadığı mağduriyettir. En kısa zamanda sürede çözüm üreteceğiz. Bu hafta gördüğümüz gözaltı yapmadık," yanıtını verdi. (Kaynak: "[Ali Yerlikaya: Cumartesi Anneleri'nin yaşadığı mağduriyettir.](#)" *Gazete Duvar*, 08.11.2023.)

yaptığı öğrenildi. İl Emniyet Müdürlüğü yetkililerinin KESK yöneticilerinin Cumartesi günü İHD İstanbul Şubesi'ni ziyaret edeceğine dair bilgiyi nereden aldıkları öğrenilemedi.

28. Toplantının ardından kendileri ile görüşülen Cumartesi Anneleri/İnsanları ve İHD yöneticilerinden, İHD İstanbul Şubesi Gözaltında Kayıplara Karşı Komisyon üyesi Sebla Arcan ve İHD İstanbul Şubesi Genel Sekreteri Oya Ersoy'un dernek binasından çıkıp meydana yürüdükleri esnada sivil giyimli, sakallı ve rütbesi öğrenilemeyen bir polis amirinin yanlarına gelerek KESK'ten katılıp olup olmayacağını sorduğu, açıklamanın yalnızca 10 kişiyle sınırlı olması gerektiğini söylediği öğrenildi.
29. İHD İstanbul Şubesi'nin bulunduğu Çukurluçeşme Sokak'taki polis varlığının gözlemcilerin sokaktan son kez geçtiği 16.00 itibarıyla halen devam ettiği gözlemlendi.

Hukuki durum:

Anayasa Mahkemesi (AYM), Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 25 Ağustos 2018 tarihinde düzenlenen 700. hafta buluşmasının Beyoğlu Kaymakamlığı tarafından yasaklanmasının ve polisin sert müdahalesinin Anayasa'nın 34. maddesinde garanti altına alınan "toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının" ihlali olduğuna dair iki ayrı karar verdi. AYM, o gün gözaltına alınanlar arasında bulunan Cumartesi İnsanları'ndan [Maside Ocak Kışlakçı başvurusunda](#) oy çokluğuyla aldığı kararın "yeni ihlallerin önlenmesi için" Beyoğlu Kaymakamlığı ve Adalet Bakanlığı'na; 700. hafta buluşmasına katılan İnsan Hakları Derneği (İHD) İstanbul Şube Başkanı [Gülseren Yeleri başvurusunda](#) oy birliği ile aldığı kararın ise Adalet Bakanlığı'na gönderilmesine karar verdi.

Polis müdahalesine dayanak olarak gösterilen yasaklama kararında 700. hafta buluşması için bildirim yapılmamış olması gerekçe olarak öne sürülmüştü. AYM, kararlarında toplantı ve gösterilere yönelik müdahalenin zorunlu bir toplumsal ihtiyacı karşıladığının ve orantılı olduğunun ispatının gerektiğine dikkat çekti. İdari makamların toplantı ve gösteri yürüyüşlerini otomatik olarak yasaklama yoluna gitmek yerine bu hakkın etkin kullanımını sağlamaya yönelik pozitif yükümlülükleri olduğunu hatırlatan AYM, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 1995 yılından bu yana barışçıl bir şekilde toplandıklarına dikkat çekerek idarenin bu etkinliğin yapılacağına ilişkin olarak önceden bilgisi olmadığını iddia edemeyeceğine kanaat getirdi. Buna ek olarak AYM, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın "gözaltında kaybedilen yakınlarının bulunması ve kamuoyunda farkındalık yaratılması için oturma eylemi düzenlemek istemesinin demokratik bir toplumda saygı ile karşılanması gerektiği"ne hükmetti.

Cumartesi Anneleri/İnsanları, AYM'nin [Maside Ocak Kışlakçı](#) kararının ardından ilk kez 8 Nisan 2023 tarihindeki 941. hafta buluşması için Galatasaray Meydanı'na çıkmak istedi ve polis tarafından engellenerek gözaltına alındı. O haftadan bu yana 13 Mayıs Cumartesi günü hariç her cumartesi, barışçıl eylemlerini gerçekleştirmek için Galatasaray Meydanı'na çıkmaya çalışan Cumartesi Anneleri/İnsanları, 4 Kasım 2023 tarihine denk gelen 971. hafta buluşmasına kadar her hafta polis tarafından engellenerek gözaltına alındı. 4 Kasım'daki buluşma sırasında da engellenerek kolluk kuvveti tarafından "güvenlik çemberi" içerisinde alınan Cumartesi Anneleri/İnsanları ve hak savunucuları fiili olarak yaklaşık 25 dakika güvenlik çemberi içinde tutulsa da önceki 29 haftanın aksine gözaltı işlemi uygulanmadı.

Gözlemci kurumlar, AYM kararlarının uygulanma durumuna dair şu hususlara dikkat çeker:

Önceki iki hafta olduğu gibi Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 974. hafta buluşması da polis tarafından engellenmemiştir. 25 Kasım 2023 tarihinde gerçekleştirilen 974. hafta buluşmasında Cumartesi Anneleri/İnsanları'na yönelik bir engelleme olmasa da aşağıda belirtilen sebeplerden ötürü AYM'nin [Maside Ocak Kışlakçı](#) ve [Gülseren Yoleri](#) kararlarının uygulandığını söylemek mümkün değildir.

- AYM⁶ ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin⁷ içtihatlarına göre bir toplantının kısıtlanması kavramı, toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkının kullanılması öncesinde, sırasında ve sonrasında yapılan müdahaleleri kapsamaktadır. Bu bağlamda, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın 974. hafta buluşmasının kolluk tarafından kısıtlandığı tespit edilmiştir. Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın yapmak istedikleri basın açıklaması öncesinde, sonrasında ve hatta basın açıklaması sırasında gözetim altında tutuldukları, daha da önemlisi hakkın kullanımına yönelik müdahalelere maruz bırakıldıkları gözlemlenmiştir. Basın açıklamasına katılacak kişi sayısının 10 olarak kısıtlanması bunun en önemli göstergelerinden biridir.
- Bilindiği gibi Cumartesi Anneleri'nin/İnsanları'nın Galatasaray Meydanı'ndaki buluşmaları, zorla kaybedilen yakınlarının akıbetini soran ve faillerin tespit edilmesini talep eden bir basın açıklaması düzenlemekten ibarettir. Kolluk tarafından Cumartesi Anneleri'nin/İnsanları'nın İstiklal Caddesi üzerinden yürümesinin engellenmesi, basın açıklamasına katılacak kişi sayısının kolluk tarafından belirlenmesi barışçıl toplantı ve gösteri hakkı ile birlikte seyahat özgürlüklerine de bir müdahale niteliği taşımaktadır. Kolluk kuvvetlerinin bir araya gelmeyi engelleyici hareketlerinin, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın ve insan hakları savunucularının toplanma özgürlüklerini kullanmaları üzerinde caydırıcı bir etki yaratabileceğini, bu caydırıcı etkinin de kendi başına toplanma özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğunu belirtmek gerekmektedir.⁸
- Bu tarz müdahale ve kısıtlamalar, AYM'nin de işaret ettiği gibi⁹ Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın zorla kaybedilen yakınlarının akıbetine ilişkin kamuoyunda farkındalık oluşturmaya yönelik çalışmalarını da olumsuz şekilde etkilemektedir. Dahası, bu tarz müdahale ve kısıtlamalar Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın AYM'nin de "saygı ile karşılanması" gerektiğini tespit ettiği faaliyetlerinin kriminalize edilmesi çabasının devamı niteliğindedir. Cumartesi Anneleri/İnsanları'na yönelik önceki haftalardaki engelleme ve müdahaleler ile birlikte düşünüldüğünde bu hafta gözlemlenen kısıtlama ve müdahaleler, kolluğun Cumartesi Anneleri/İnsanları'na yönelik müdahalelerinin farklılaşarak devam ettiğini göstermektedir.

⁶ Bkz. Halkevleri Derneği, Başvuru. No: 2015/9174, 7/3/2019, <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2015/9174>

⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesine ilişkin Rehber*, https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/Guide_Art_11_TUR

⁸ *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 11. maddesine ilişkin Rehber*; par. 74-75.

⁹ Bkz. Maside Ocak Kışlakçı Kararı Para. 26 ve Gülseren Yoleri Kararı, par. 19.

Gözlemci kurumlar, Galatasaray Meydanı'ndaki buluşmalara yönelik soruşturmaların sekizinde "kovuşturmaya yer olmadığı" kararı verildiğini hatırlatır:

8 Nisan - 4 Kasım 2023 tarihleri arasında devam eden sistematik engellemelere ve gözaltı işlemlerine rağmen İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın buluşmalarına yönelik başlatılan soruşturmaların sekizinde kovuşturmaya yer olmadığına dair karar (takipsizlik kararları) verildi. 941., 943., 948., 949., 952. ve 954. hafta buluşmalarına yönelik başlatılan soruşturmalarda verilen takipsizlik kararları, Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın avukatlarına tebliğ edildi.

- 8 Nisan 2023 tarihine denk gelen 941. hafta buluşmasında gözaltına alınan 15 kişi hakkında açılan soruşturmayı sonlandıran soruşturma savcısı, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 13 Haziran 1998 tarihli ve 1998/270 sayılı (1998/8-168 Esas) kararına atıfta bulunarak, "2911 sayılı yasanın 28/1, 32/1 maddesinde düzenlenen direnme suçu açısından; suçun yasal olarak oluşabilmesi için 3 şartın birlikte gerçekleşmesi gerektiği, bunların kanuna aykırı toplantı ve gösteriye katılmak, dağılma yönünde kolluk kuvvetlerinin ihtarı ve ihtara rağmen dağılmama üzerine zor kullanılmasına rağmen dağılmamakta ısrar etme unsurlarının olduğu, bu üç unsurdan toplantıya katılma şartı gerçekleşmesine rağmen diğer iki unsurun şüpheliler açısından oluştuğunun söylenemeyeceği, [...] dosya içerisinde mevcut olan ve şüphelilerin toplantıya katıldığını gösteren tutanaktan herhangi bir kolluk görevlisinin uyarı ve müdahalesinin anlaşılmadığı, ihtardan sonra dağılmaları için ne kadar süre beklenildiğine yönelik bir belirleme olmadığına anlaşıldığı" gerekçesiyle takipsizlik kararı verdi. Savcı, 22 Mayıs 2023 tarihli kovuşturmaya yer olmadığına dair kararında AYM'nin vermiş olduğu ihlal kararlarına herhangi bir atıfta bulunmadı.
- 22 Nisan 2023 tarihine denk gelen 943. hafta buluşmasında gözaltına alınan 17 kişi hakkında açılan soruşturmayı sonlandıran soruşturma savcısı, Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nin 2022/586 sayılı (2021/6251 Esas) kararına atıfta bulunarak, "2911 sayılı yasanın 28/1, 32/1 maddesinde düzenlenen direnme suçu açısından; suçun yasal olarak oluşabilmesi için 3 şartın birlikte gerçekleşmesi gerektiği, bunların kanuna aykırı toplantı ve gösteriye katılmak, dağılma yönünde kolluk kuvvetlerinin ihtarı ve ihtara rağmen dağılmama üzerine zor kullanılmasına rağmen dağılmamakta ısrar etme unsurlarının olduğu, soruşturmaya konu olayda şüphelilerin eylemlerinin ihtara rağmen dağılmama üzerine zor kullanılmasına rağmen dağılmamakta ısrar etme şeklindeki suçun unsuru oluşturmadığı" gerekçesiyle takipsizlik kararı verdi. Savcı, 13 Temmuz 2023 tarihli takipsizlik kararında AYM'nin vermiş olduğu ihlal kararlarına herhangi bir atıfta bulunmadı.
- 27 Mayıs 2023 tarihine denk gelen [948. hafta buluşmasında](#) gözaltına alınan 16 kişi hakkında açılan soruşturmayı sonlandıran soruşturma savcısı, Yargıtay 3. Ceza Dairesi'nin 2022/586 sayılı (2021/6251 Esas) kararına atıfta bulunarak, "2911 sayılı yasanın 28/1, 32/1 maddesinde düzenlenen direnme suçu açısından; suçun yasal olarak oluşabilmesi için 3 şartın birlikte gerçekleşmesi gerektiği, bunların kanuna aykırı toplantı ve gösteriye katılmak, dağılma yönünde kolluk kuvvetlerinin ihtarı ve ihtara rağmen dağılmama üzerine zor kullanılmasına rağmen dağılmamakta ısrar etme unsurlarının olduğu, soruşturmaya konu olayda şüphelilerin eylemlerinin ihtara rağmen dağılmama üzerine zor kullanılmasına rağmen dağılmamakta ısrar etme şeklindeki suçun unsuru oluşturmadığı" gerekçesiyle takipsizlik kararı verdi. Savcı, 19 Eylül 2023 tarihli takipsizlik kararında AYM'nin vermiş olduğu ihlal kararlarına herhangi bir atıfta bulunmadı.

bulunmadı. 948. haftada 18 kişinin gözaltına alındığı Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü tarafından hazırlanan “yakalama tutanağı”, ifade tutanakları ve gözlem raporu ile sabit olmasına rağmen 16 kişi hakkında takipsizlik kararı veren savcı, kararın giriş bölümünde o hafta gözaltına alınan Özge Bakır Efe ve İkbal Eren’e yer vermedi.

- 3 Haziran 2023 tarihine denk gelen [949. hafta buluşmasında](#) gözaltına alınan 13 kişi hakkında açılan soruşturmayı sonlandıran soruşturma savcısı, Yargıtay 3. Ceza Dairesi’nin 11 Mayıs 2023 tarih ve 2023/3774 sayılı (2021/4717 Esas) kararına atıfta bulunarak, “kolluk güçleri tarafından zor kullanılmaya başlandıktan sonra şüphelilerin dağılmamakta ısrar ettiklerine (pasif direnişi aşacak nitelikte itme, vurma vb davranışlarla) dair kamu davası açmaya yeter şüphe oluşturacak nitelikte delil bulunmadığı” gerekçesiyle takipsizlik kararı verdi. Savcı, 19 Eylül 2023 tarihli takipsizlik kararında AYM’nin vermiş olduğu ihlal kararlarına herhangi bir atıfta bulunmadı.
- 24 Haziran 2023 tarihine denk gelen [952. hafta buluşmasında](#) gözaltına alınan 13 kişi hakkında açılan soruşturmayı sonlandıran soruşturma savcısı, Yargıtay 3. Ceza Dairesi’nin 11 Mayıs 2023 tarih ve 2023/3774 sayılı (2021/4717 Esas) kararına atıfta bulunarak, “kolluk güçleri tarafından zor kullanılmaya başlandıktan sonra şüphelilerin dağılmamakta ısrar ettiklerine (pasif direnişi aşacak nitelikte itme, vurma vb davranışlarla) dair kamu davası açmaya yeter şüphe oluşturacak nitelikte delil bulunmadığı” gerekçesiyle takipsizlik kararı verdi. Savcı, 19 Eylül 2023 tarihli takipsizlik kararında AYM’nin vermiş olduğu ihlal kararlarına herhangi bir atıfta bulunmadı.
- 8 Temmuz 2023 tarihine denk gelen [954. hafta buluşmasında](#) gözaltına alınan 31 kişi hakkında açılan soruşturmayı sonlandıran soruşturma savcısı, Yargıtay 3. Ceza Dairesi’nin 2022/586 sayılı (2021/6251 Esas) kararına atıfta bulunarak, “2911 sayılı yasanın 28/1, 32/1 maddesinde düzenlenen direnme suçu açısından; suçun yasal olarak oluşabilmesi için 3 şartın birlikte gerçekleşmesi gerektiği, bunların kanuna aykırı toplantı ve gösteriye katılmak, dağılma yönünde kolluk kuvvetlerinin ihtarı ve ihtara rağmen dağılmama üzerine zor kullanılmasına rağmen dağılmamakta ısrar etme unsurlarının olduğu, soruşturmaya konu olayda şüphelilerin eylemlerinin ihtara rağmen dağılmama üzerine zor kullanılmasına rağmen dağılmamakta ısrar etme şeklindeki suçun unsuru oluşturmadığı” gerekçesiyle takipsizlik kararı verdi. Savcı, 19 Eylül 2023 tarihli takipsizlik kararında AYM’nin vermiş olduğu ihlal kararlarına herhangi bir atıfta bulunmadı. Gözaltı işlemleri sırasında polislin fiziksel şiddetine maruz kalan Murat Çelik hakkında “görevi yaptırmamak için direnme” yönünden yürütülen soruşturmayı da aynı takipsizlik kararı ile sonlandıran savcı, müşteki polis memuru Ali Hıracı’nın iddia ettiği gibi yaralandığına dair herhangi bir görüntü kaydı olmadığını ve Murat Çelik’in gösterdiği direncin “pasif direnme” olarak değerlendirilebileceğini belirterek “görevi yaptırmamak için direnme” suçunun unsurlarının oluşmadığına karar verdi.

Gözlemci kurumlar, AYM kararlarını uygulamayan kolluk görevlileri hakkında yapılan suç duyurularında İstanbul Valiliği tarafından soruşturma izni verilmediğini hatırlatır:

AYM kararlarına rağmen Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın Galatasaray Meydanı’nda buluşmalarını engelleyen kolluk görevlileri hakkında her hafta suç duyurusunda bulunan Cumartesi Anneleri/İnsanları’nın avukatları, 22 Nisan 2023 tarihindeki 943. hafta buluşmasına müdahale eden emniyet görevlileri hakkında da 16 Mayıs 2023 tarihinde suç

duyurusunda bulundu. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, suç duyurusu üzerine açtığı dosyayı soruşturma izni verilmesi için İstanbul Valiliği'ne gönderdi. Valilik, 2020-2022 yılları arasında Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürü olarak da görev yapmış bir ikinci sınıf emniyet müdürünü ön inceleme ve araştırma yapması için 14 Haziran 2023 tarihinde görevlendirdi. Ön inceleme ve araştırmayı 29 günde tamamlayarak raporunu 13 Temmuz 2023 tarihinde valiliğe sunan ikinci sınıf emniyet müdürü, 943. hafta buluşmasının [24 Kasım 2022 tarih ve 2022/1 Sayılı Valilik Genel Emri](#) uyarınca yasaklandığını fakat Cumartesi Anneleri/İnsanları'nın "ihtara rağmen dağılmamakta ısrar ettikleri"ni ve "orantısız güç kullanmayan" polis memurları tarafından gözaltına alındıklarını iddia etti. Dosyanın sunulduğu gün kararını veren İstanbul Valisi Davut Gül, suç duyurusuna konu emniyet görevlileri hakkında İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı'na soruşturma yürütmesi için izin verilmemesine karar verdi. Vali Gül ayrıca emniyet görevlileri hakkında disiplin soruşturması açılmasına gerek olmadığına kanaat getirdi ve dosyanın işlemde kaldırılmasına karar verdi.